

Fridaskolorna AB
info.molnlycke@fridaskolan.se

2024-03-05
Dnr 2023:4186

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete med
extra studietid på högstadiet vid Fridaskolan
Härryda i Härryda kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av skolors arbete med extra studietid på mellan- och högstadiet. Granskningen vid Fridaskolan Härryda omfattar verksamheten i högstadiet.

Granskningen utgår från två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger rektorn förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?
2. I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen av området, vilka beskrivs i bilaga 2. I den bilagan finns också en beskrivning av hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje delområde bedöms om skolenhetens arbete uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och beskriver inom vilka områden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i hög utsträckning anger Skolinspektionen inte några utvecklingsområden, men kan lämna framtäysyftande kommentarer. Någon redovisning begärs då inte.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Fridaskolan Härryda i följande utsträckning:

Rektorns kommunikation om och bemanning av extra studietid

Rektorn ger i flera delar förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete bör inledas inom följande områden:

- Rektorn behöver i sin kommunikation med lärarna och övrig personal förtydliga att lärarna särskilt bör uppmuntra elever som har stora behov av den extra studietiden och att dessa behov kan se olika ut.

- Rektorn behöver bemanna den extra studietiden utifrån identifierade behov hos eleverna.

Undervisningens genomförande

Lärarna genomför i hög utsträckning undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 20 augusti 2024 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:4186) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Rektorns kommunikation om och bemanning av extra studietid

Det här området handlar om hur rektorn kommunicerar med skolans personal om den extra studietiden och om hur rektorn bemannar den extra studietiden efter elevernas behov. Det innefattar också ifall rektorn ger förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn ger i flera delar förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Rektorns kommunikation om den extra studietiden

Granskningen visar att rektorn har informerat lärare och annan personal att de ska både informera om och uppmuntra alla elever till att delta i den extra studietiden.

Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att rektorn har informerat om den extra studietiden vid läsårets start. Rektorn informerar också om detta regelbundet i samband med olika möten med lärarna samt i medarbetarsamtalen. Rektorn uppger, vilket lärarna instämmer i, att lärarna är införstådda med hur de ska arbeta med den extra studietiden och vad den ska syfta till. Rektorn och lärarna uppger att det inte förekommer några diskussioner om syftet med den extra studietiden men att det är tydligt för lärarna att den extra studietiden är frivillig och att den riktar sig till alla elever.

Rektorn har inte på ett tydligt sätt kommunicerat till lärarna och annan berörd personal att elever som har stora behov av den extra studietiden särskilt bör uppmuntras till att delta. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att rektorns kommunikation om vilka elever som uppmuntras till att delta i den extra studietiden har varit av övergripande karaktär. Framförallt handlar det om att uppmuntra alla elever att delta i den extra studietiden. Rektorn uppger att den allmänna informationen är att den extra studietiden är för alla elever men lärare, personal från elevhälsan och studie- och yrkesvägledare försöker också få elever som har störst behov att gå dit, bland annat elever som riskerar att inte nå målen. Av intervju med rektorn och lärarna framgår vidare att lärarna pratar med vårdnadshavare och elever, t.ex. i samband med utvecklingssamtalen, och då kan komma överens om att eleven ska delta på den extra studietiden. Av intervju med rektorn framgår vidare att hen i övrigt inte gjort något för att få lärarna att identifiera och engagera elevgrupper med stora behov att delta i den extra studietiden.

Rektorn har till viss del klargjort för lärarna att den extra studietiden ska utgå från elevernas behov, ha en tydlig koppling till ordinarie undervisning samt utformas och följas upp av ordinarie lärare tillsammans med elever. Rektorn uppger att hen se till att den extra studietiden erbjuds men att det är respektive arbetslag som planerar och genomför passen. Enligt rektorn, vilket lärare instämmer i, är det tydligt för lärarna att den extra studietiden är undervisning och eleverna får arbeta med det de behöver, t.ex. läxor eller provförberedelser, och att arbetet på den extra studietiden ska vara kopplad till ordinarie undervisning. Rektorn uppger att det inte finns skriftliga rutiner eller riktlinjer för hur lärarna tillsammans med elever ska följa upp den extra studietiden men att hen förväntar sig och utgår från att lärare följer upp den extra studietiden precis som övrig undervisning. Rektorn berättar vidare att de arbetsuppgifter som elever ska arbeta med under den extra studietiden bestäms ofta mellan ordinarie lärare och eleverna. Undervisande lärare vet vilka uppgifter eleverna jobbar med eftersom de jobbar med det i den vanliga undervisningen och lärarna har goda förutsättningar att planera den extra studietiden på sin planeringstid, uppger rektorn.

Rektorns bemanning av den extra studietiden

Rektorn har på en övergripande nivå god kännedom om elevernas behov men bemanningen av den extra studietiden görs i huvudsak av lärararbetslagen. Enligt rektorn och lärarna bemannas den extra studietiden alltid av lärare. Av intervju med rektorn och lärare framgår vidare att den extra studietiden är schemalagd för respektive årskurs och varje årskursarbetslag ansvarar för bemanningen av den extra studietiden för sin årskurs. Rektorn, lärare och elever uppger att alla lärare finns tillgängliga vid tidpunkten för den extra studietiden. Rektorn uppger att den extra studietiden är schemalagd före eller efter elevernas ordinarie lektioner och tiden är förlagd samtidigt som lärarnas planeringstid. Eleverna uppger att även om bara två till tre av lärarna är med på passet så finns övriga lärare nära till hands och kan hjälpa elever. Rektor, lärare och elever uppger dock att om elever skulle behöva stöd i t.ex. moderna språk då kan det emellanåt vara svårt att få hjälpen i samband med den extra studietiden eftersom den läraren tillhör ett annat årskursarbetslag men det är elevernas behov som styr och det går alltid att lösa att elever ges stöd vid ett annat tillfälle. Det har också hänt att elever getts stödet i samband med den extra studietiden. Rektorn uppger att det har hänt att hen gått in och styrt exakt vilka lärare som ska bemanna ett visst pass. I t.ex. spanska, berättar rektorn, behövde flera elever stöd och då bestämde rektorn, i dialog med eleverna och spanskläraren, att eleverna skulle vara med på den extra studietiden med spanskläraren och alla elever som behövde hjälp kunde delta. Likaså förekommer det att lärare i matematik ofta bemannar den extra studietiden för det är ett ämne elever ofta behöver stöd i uppger rektorn och lärare. Elever, lärare och rektorn berättar också att elever kan ges möjlighet att göra omprov eller ta igen ett missat moment i ett ämne och då styr rektorn att passet bemannas med rätt lärare för att elevernas behov ska tillgodoses.

Förutsättningar för planering och uppföljning av extra studietid

Granskningen visar att rektorn ger förutsättningar för lärares planering och uppföljning av den extra studietiden. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att lärarna i respektive arbetslag planerar den extra studietiden precis som de planerar annan undervisning och det åligger lärarna att även följa upp den extra studietiden. Av intervjuer med lärarna framgår att rektorn överlätit ansvaret att organisera den extra studietiden till lärarna och lärarna uppger att de vet vilka uppgifter eleverna arbetar med i den ordinarie undervisningen och de har förutsättningar att planera den extra studietiden på sin ordinarie planeringstid och i samband med regelbundna möten i årskursarbetslag och i respektive ämneslag.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

Utvecklingsområde 1

- Rektorn behöver i sin kommunikation med lärarna och övrig personal förtydliga att lärarna särskilt bör uppmuntra elever som har stora behov av den extra studietiden och att dessa behov kan se olika ut.

Av granskningen framgår att rektorn har gett lärarna information om den extra studietiden; till exempel hur den ska organiseras samt att den är öppen för alla elever. Lärarna är också införstådda med syftet med den extra studietiden. Granskningen visar dock att rektorn inte närmare på ett tydligt sätt betonat vikten av att lärarna särskilt bör uppmuntra de elever som har stora behov till att delta, och att dessa behov kan se olika ut.

För att den extra studietiden ska ha en hög kvalitet är det viktigt att uppmuntra alla de elever som är i behov av den att delta. Genom den extra studietiden ska elever ges möjlighet att få stöd i skolarbetet, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling, exempelvis genom att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.¹ Även elever som når de betygskriterier som minst ska uppfyllas kan ha behov av extra studietid för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att förtydliga för lärare och övrig personal att de särskilt ska uppmuntra de elever som har stora behov av att delta i undervisning i form av extra studietid, såväl de elever som inte når betygskriterierna som de elever som gör det men har förutsättningar att nå längre.

Utvecklingsområde 2

- Rektorn behöver bemanna den extra studietiden utifrån identifierade behov hos eleverna.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte styrt så att bemanningen av den extra studietiden alltid görs med hänsyn till elevernas behov utan det är lärarna i respektive årskursarbetslag som bestämmer vilka lärare som bemannar den extra studietiden. Detta kan innebära att kvaliteten i bemanningen bygger mer på

¹ Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 15-16.

lärarnas vilja att hjälpa eleverna och inte på en tydlig styrning från rektorn, vilket innebär att systemet blir sårbart och utom rektorns kontroll.

För att den extra studietiden ska ha en hög kvalitet är det viktigt att rektorn och arbetslagen bemannar den extra studietiden utifrån de behov som identifierats vid uppföljningen av elevernas utbildning såsom elevernas kunskapsresultat. Det kan exempelvis handla om att bemanna med lärare som är behöriga i de ämnen där elever har störst behov av att utveckla sina kunskaper. Det behöver dock inte alltid handla om ämnen där elevers kunskapsresultat är lägre. Syftet med den extra studietiden är att oavsett elevernas kunskapsnivå skapa bättre förutsättningar för elever att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn vid bemanningen av undervisningen i form av extra studietid i större utsträckning utgå från de behov som identifierats vid uppföljningen av skolenhetens kunskapsresultat.

Undervisningens genomförande

Det här området rör undervisningens genomförande inom den extra studietiden. Med genomförande avses i detta sammanhang planering, genomförande och uppföljning av den extra studietiden.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärarna genomför i hög utsträckning undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Lärares information och uppmuntran om att delta i den extra studietiden

Av granskningen framgår att lärarna informerar och uppmuntrar eleverna utifrån deras olika behov till att delta i den extra studietiden. Av intervju med rektorn, lärare och elever framgår att lärarna på olika sätt informerar eleverna om den extra studietiden och om dess syfte; att den är frivillig, öppen för alla elever och att eleverna kan få hjälp med sitt skolarbete. Lärarna uppger, vilket eleverna instämmer i, att de dagligen på lektioner och på mentorstiden påminner eleverna om den extra studietiden och tiderna finns också på elevernas scheman. Information om den extra studietiden ges också till elever och vårdnadshavare på bland annat föräldramöten, genom regelbundna utskick av informationsbrev samt på utvecklingssamtalen. I sin information till eleverna betonar lärarna att det är bra för eleverna att gå på den extra studietiden eftersom de kan få hjälp i alla sina ämnen där. Lärarna uppmuntrar också eleverna att gå på den extra studietiden så att eleverna ska undvika att känna att skolarbetet blir stressigt. Lärarna uppger också att de tar kontakt med vårdnadshavare till elever som bedöms ha stora behov av att nyttja den extra studietiden. Lärare har också gjort överenskommelser med elev och vårdnadshavare om att eleven ska delta på den extra studietiden.

Lärare och elever berättar också att det är inte bara elever som behöver extra hjälp eller riskerar att inte nå målen som uppmuntras att gå på den extra studietiden. Även elever som är högpresterande och elever som vill höja sina betyg uppmuntras att delta.

Lärares planering av den extra studietiden

Av granskningen framgår att de arbetsuppgifter eleverna arbetar med under den extra studietiden är anpassat efter elevernas behov och är planerad av elevernas ordinarie lärare. Av intervju med lärarna framgår att eleverna på förhand ofta vet vad de ska arbeta med på den extra studietiden eftersom det finns en koppling mellan det som eleverna gör på den extra studietiden och det som eleverna arbetar med på sina ordinarie lektioner. Emellanåt skriver också lärarna på skolans lärplattform vad elever kan arbeta med på den extra studietiden. Det förekommer också att lärare i dialog med vårdnadshavare och elev, planerar vad enstaka elever ska arbeta med på den extra studietiden. Lärarna och eleverna uppger vidare att arbetet på den extra studietiden ofta handlar om att läsa på inför ett prov, göra läxor eller arbeta i kapp i något ämne men att det även förekommer att elever fått arbeta med fördjupningsuppgifter som inför en astronomitävling. Granskningen visar vidare att de lärare som leder den extra studietiden och elevernas ordinarie lärare samverkar och därmed känner ansvarig lärare på den extra studietiden på förhand till vad eleverna ska arbeta med under den extra studietiden. Av intervju med elever framgår exempelvis att lärarna som leder den extra studietiden vet vad eleverna ska arbeta med och lärarna kommunicerar med varandra och känner till vad eleverna gör i olika ämnen.

Genomförande av extra studietid

Av granskningen framgår att eleverna vid behov får ett aktivt lärarstöd och lärarna genomför undervisningen utifrån elevens planering på ett sådant sätt att eleverna upplever den som stimulerande. Av intervju med lärare framgår att det finns goda förutsättningar för lärarna att ge eleverna ett aktivt lärarstöd. Eleverna instämmer och uppger att de får den hjälp de behöver och lärarna är aktiva och tar sig tid att hjälpa eleverna. Till exempel förekommer det att lärare i matematik sätter sig i närliggande grupprum med några elever för att hjälpa dem. Det framgår också av intervju med elever och lärare att eleverna överlag har god studiero på den extra studietiden. Vid observationen som genomfördes är flera lärare närvarande. Eleverna läser inför ett kommande prov och lärarna går runt och hjälper eleverna, ställer frågor till dem och uppmärksammar elevernas arbete.

Lärares uppföljning av den extra studietiden

Av granskningen framgår att lärarna följer upp vad eleverna har arbetat med under den extra studietiden och uppföljningen sker utifrån elevens planering för den extra studietiden. Lärarna uppger att de följer upp och tar del av vad elever arbetat med på den extra studietiden. Lärarna och eleverna uppger också att lärarna ger

återkoppling till eleverna på det som de arbetat med på den extra studietiden. Eleverna uppger dock att vissa lärare är bättre på det än andra. Lärarna uppger vidare att de inte har utvärderat hur den extra studietiden upplevs av eleverna men de har noterat att eleverna tycker det är värdefullt att gå på den extra studietiden.

På Skolinspektionens vägnar

X Tobias Thorén

Beslutsfattare
Signerat av: Tobias Thorén

X Mikaeil Yousefi

Föredragande
Signerat av: Mikaeil Yousefi

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Ola Cederblad medverkat.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Besöket i Fridaskolan Härryda genomfördes den 15 och 16 januari 2024. Ansvariga utredare var Mikaeil Yousefi och Ola Cederblad.

Vid Fridaskolan Härryda i Härryda kommun bedrivs utbildning i förskoleklass och grundskolans årskurser 1–9. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök hade skolenheten cirka 610 elever. Granskningen omfattar grundskolans årskurser 7–9. Skolenheten leds av en rektor och en biträdande rektor.

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med elevernas ordinarie lärare vilka också är ansvariga för genomförande av den extra studietiden.
- Två gruppintervjuer med elever.
- En intervju med rektorn.
- En observation av undervisningen vid extra studietid.
- Insända dokument och skriftliga svar på frågor från rektorn.

Innan beslut har fattats har underlaget kommunicerats med huvudmannen.

Bedömningsområden

Bedömningarna görs i relation till kvalitetskriterier som Skolinspektionen tagit fram inom ramen för granskningen.

Inom respektive område granskas skolenhetens arbete inom följande delar:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger rektorn förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Rektorns kommunikation om den extra studietiden.
- Rektorns bemanning av den extra studietiden.
- Förutsättningar som rektorn ger för planering och uppföljning.

Frågeställning 2: I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Lärarnas information och uppmuntran till elever om att delta i den extra studietiden.
- Lärarnas planering av den extra studietiden.
- Genomförande av den extra studietiden.
- Lärarnas uppföljning av den extra studietiden.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/arbetet-med-extra-anpassningar-och-sarskilt-stod-under-elevernas-hela-dag-i-skolan-och-i-fritidshemmet/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1 och 2

10 kap. 5 a § skollagen (2010:800)

Elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör.

Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §. *Lag (2022:730)*.

Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*

Av propositionen framgår bland annat att den extra studietiden ska ge elever möjlighet att få stöd i skolarbetet. Det kan handla om hjälp med läxor men även annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid. Den extra studietiden riktar sig till alla elever, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling. Den extra studietiden ska ge elever möjlighet att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.

Vidare framgår att den extra studietiden ska vara undervisning inom grundskolan. Lärare ska ansvara för och leda den extra studietiden men även annan lämplig personal kan medverka. Rektorn ansvarar för organiseringen av den extra studietiden på respektive skolenhet. Huvudmannen har det övergripande ansvaret för att den extra studietiden anordnas samt närmare definierar verksamhetens innehåll. Huvudmän ska få anordna extra studietid genom fjärrundervisning under samma förutsättningar som för övrig fjärrundervisning i grundskolan.²

² Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 12-20